

Verslag van de 4^e bijeenkomst van de Stakeholderdialoog over “Corporate Responsibility in de textiel- en kledingindustrie”, gehouden op 17 december 2013 bij MODINT in Zeist

Aanwezig:	Berenschot International:	Mw. Claudia Schlangen Mw. Irina van der Sluijs
	BSCI:	Mw. Sabine Van Depoele
	CNV Internationaal:	Mw. Karen Bouwsma
	FNV Mondiaal:	Mw. Astrid Kaag
	FWF:	Mw. Erica van Doorn
	IAF:	Dhr. Matthijs Crietee
	Inretail:	Mw. Femke den Hartog
	Landelijk India Werkgroep:	Mw. Marijn Peepercamp
	Made-By Benelux:	Mw. Karin Reimerink
	Min BHOS:	Mw. Kirsten Hommes Mw. Jeanette Scherpenzeel
	Min I&M:	Dhr. Martijn Tak
	MODINT:	Mw. Marieke Weemaes Dhr. Jef Wintermans
	MVO Nederland:	Mw. Bernedine Bos Mw. Jolande Sap Mw. Petra Veeneman
	NCP:	Dhr. Frans Evers, <i>voorzitter</i>
	NWP:	Mw. Lindsey Schwidder
	Rijkswaterstaat:	Mw. Hanneke op den Brouw
	Schuttelaar&Partners:	Mw. Sophie Schop
	SER:	Mw. Alexandra van Selm
	SKC:	Mw. Christa de Bruin
	Solidaridad:	Mw. Carien Duisterwinkel Mw. Janet Mensink Mw. Marieke Weerdesteijn
	VGT:	Dhr. Jeroen van Dijken
	VIVO:	Dhr. Peter van Beek Dhr. Huub van Dongen

1. Opening

Voorzitter Frans Evers heet alle deelnemers welkom. Op zijn verzoek licht Jef Wintermans de aanwezigheid van Jolande Sap toe. Zij is de beoogde programmamanager die is geselecteerd door de branches op basis van een voorstel van MVO Nederland. Omdat de aanstelling van de organisatie die het management op zich zal nemen niet in een ronde mogelijk bleek, is een tijdrovende tweede ronde nodig geweest, die tot veel vertraging heeft geleid. Nadat Jolande Sap op haar eigen voorstel de vergadering heeft verlaten volgt een discussie over de gevolgde procedure voor de selectie van de programmamanager. Christa de Bruin geeft aan in de veronderstelling te leven dat tijdens de derde stakeholderdialoog was afgesproken dat de deelnemers aan de stakeholderdialoog bij het opstellen van een profielschets én de selectie betrokken zouden worden. Erica van Doorn geeft aan hoe zij bij de selectie betrokken is geweest. Jef Wintermans geeft aan zich niet te herkennen in de afspraken zoals door De Bruin verwoord. Vanwege de opgetreden vertraging in het proces is de afspraak voor het gesprek van Erica van Doorn met Jolande Sap onder hoge tijdsdruk gemaakt. Daardoor bleek het voor vertegenwoordigers van andere stakeholders niet meer mogelijk ook aan het gesprek deel te nemen. Frans Evers vraagt de aanwezigen of een van

hen bezwaar heeft tegen de invulling van het programmamanagement door Jolande Sap. Dat blijkt niet het geval. Daarop keert Jolande Sap terug in de vergadering.

Op voorstel van Frans Evers wordt de agenda gewijzigd. Allereerst zullen de branches verantwoording afleggen over de stand van zaken (wat is niet gedaan, wat wel?). Vervolgens zal eerst worden ingegaan op de sectorconvenanten die de overheid wil sluiten in het algemeen. Daarna zal de relatie van het Plan van Aanpak met het convenant aan de orde komen. Alle overige agendapunten komen daarna aan bod.

3. Verslag activiteiten sinds de 3^e Stakeholderdialoog; verantwoording door branches

Mede namens Femke den Hartog en Jeroen van Dijken legt Jef Wintermans verantwoording af over wat tot op heden niet en wat wel is gerealiseerd uit het Plan van Aanpak zoals op 20 juni gepubliceerd.

Belangrijkste punten die niet zijn gerealiseerd zijn het activeren van de website en het organiseren van de eerste bijeenkomsten van de werkgroepen. Niet geheel gerealiseerd is de ondertekening door 25% van de bedrijven die in Bangladesh laten produceren of inkopen van het Accord on Building and Fire Safety. De beste schatting van de stand is 10 tot 15%.

Als belangrijkste redenen noemt Jef Wintermans de vertraging die is opgelopen bij het organiseren van het programmamanagement en de sinds de zomer opgetreden dramatische verslechtering van het economisch klimaat in de textiel- en kledingsector. Dat laatste leidt tot minder beschikbare tijd en aandacht voor de uitvoering van het Plan van Aanpak bij MODINT en inkrimping van de organisaties Inretail en MODINT. Tenslotte hebben actuele ontwikkelingen zoals naming and shaming van drie textielbedrijven door Minister Ploumen, een motie van de heer Voordewind en Kamervragen over de behandeling van angorakonijnen de nodige tijd en aandacht van de brancheorganisaties gevraagd.

Uit bovenstaande kan en mag volgens Jef Wintermans niet de conclusie worden getrokken dat er niets is gedaan aan de uitvoering van het Plan van Aanpak. Werkgroepen mogen dan formeel niet bij elkaar zijn geweest, op diverse thema's zijn wel degelijk activiteiten ontplooid in lijn met het Plan van Aanpak. Genoemd kunnen worden: bijdrage aan de voorbereiding van en deelname aan de conferentie over Leefbaar Loon; bijdrage aan de voorbereiding van en deelname aan activiteiten van NWP in het kader van het thema water; het organiseren van meerdere bijeenkomsten voor bedrijven rondom het Accord on Building and Fire Safety in Bangladesh; deelname aan een bijeenkomst rondom Sumangli in India en een eerste gesprek rondom het thema bevorderen sociale dialoog in Turkije.

Zoals gezegd is ook veel tijd gaan zitten in het organiseren van het beoogde programmamanagement. Nadat een eerste poging hiertoe niet succesvol was, zagen de branches zich genoodzaakt een aanbesteding uit te schrijven. Vier organisaties zijn uitgenodigd een voorstel in te dienen. Daaruit is het voorstel van MVO Nederland geselecteerd. Op basis daarvan is een verzoek om een financiële bijdrage ingediend bij het ministerie van buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking (BHOS). De drie branches vragen voor de jaren 2014 en 2015 een bijdrage van in totaal € 130.000. Dat zou hen in staat stellen het programmamanagement door MVO Nederland te laten invullen. Zelf zullen de drie brancheorganisaties in die periode een inspanning leveren, grotendeels *in kind*, die omgerekend een waarde van circa € 300.000 vertegenwoordigt. Daarbij zijn de bijdragen die individuele ondernemingen leveren door het beschikbaar stellen van kennis en capaciteit in werkgroepen etcetera nadrukkelijk niet inbegrepen. Jef Wintermans benadrukt dat indien de gevraagde bijdrage door het ministerie onverhoopt niet kan worden verstrekt, de implementatie van het Plan van Aanpak sterk zal worden vertraagd. De brancheorganisaties beschikken niet over de middelen om de opdracht aan MVO Nederland

te verlenen en evenmin over de capaciteit die nodig is om de plannen dan op de voorgenomen wijze uit te voeren. Vooralsnog is dat echter niet aan de orde.

Daarnaast hebben de branches aanzienlijke hoeveelheid tijd gestoken in het werven van steun voor het Plan van Aanpak in hun respectievelijke achterbannen. Voor MODINT is het resultaat dat inmiddels een zeventigtal bedrijven schriftelijk hebben verklaard het Plan van Aanpak te ondersteunen. In de werkgroepen zullen zij samen 36 posities bezetten. Van de VGT leden heeft inmiddels de meerderheid steun voor het Plan uitgesproken. Met de andere leden worden gesprekken gevoerd. Streven van de VGT is dat aan elke werkgroep door ten minste twee leden van VGT deelgenomen gaat worden. Alle VGT leden die producten vermarkten die in Bangladesh zijn vervaardigd hebben inmiddels het Accord ondertekend. Inretail, dat een veel groter aantal leden telt dan MODINT en VGT, is met de "top 100" leden in gesprek over ondersteuning van het Plan van Aanpak. Elke week wordt de steun groter.

Marijn Peepercamp geeft aan dat dat veel bemoedigender klinkt dan zij op grond van de stukken had vermoed. Ook andere stakeholders reageren positief.

Astrid Kaag vraagt of de ontwikkelingen in de sector nog effect hebben op de ambities zoals in het Plan opgenomen. Jef Wintermans en Femke den Hartog geven aan dat daarvan vooralsnog geen sprake is, omdat zowel branches als bedrijven zien dat hun toekomst onlosmakelijk is verbonden met de verduurzaming van de sector respectievelijk hun bedrijfsvoering.

Op de vraag of de namen bekend kunnen worden gemaakt van de bedrijven die het Plan van Aanpak onderschrijven antwoordt Jef Wintermans dat het de intentie is van de branches om die namen te publiceren op de website, maar dat daarvan pas sprake kan zijn nadat goede afspraken zijn gemaakt over de manier waarop stakeholders met die informatie omgaan. Bedrijven zijn nog steeds huiverig om naar buiten te treden met stappen die zij zetten, uit angst dan de aandacht van (vooral: op actievoering gerichte) NGO's te trekken, waarbij ze worden afgerekend op wat ze (nog) niet doen.

Ten aanzien van de geconstateerde noodzaak om als Stakeholders nadere afspraken te maken hoe om te gaan met informatie die wordt gedeeld met het oog op het bevorderen van transparantie wordt besloten dat Jef Wintermans het initiatief zal nemen om in een kleinere groep een concept tekst op te stellen voor brede afspraken, die vervolgens aan alle stakeholders zal worden voorgelegd en in een volgende stakeholderdialoog zal worden besproken. (**actiepunt 1**)

Marieke Weerdesteijn geeft in overweging na te denken over het ontwikkelen van drempelverlagende activiteiten voor aarzelende bedrijven. Bernedine Bos geeft aan dat MVO Nederland in hun voorstel voor het leveren van het programmamanagement daar al rekening mee houdt via het formuleren van het juiste ambitieniveau. Soms is een lager ambitieniveau geschikter om bedrijven aangehaakt te krijgen.

De deelnemers zijn het er over eens dat de werkgroepen het wiel niet opnieuw moeten gaan uitvinden en dus met een ambitieniveau groter dan nul van start moeten gaan. De opdracht aan de deelnemers van elke werkgroep is om gezamenlijk (bedrijven, overheid en ngo's) te bepalen wat reële doelen zijn, wat haalbaar is en wat niet.

Frans Evers onderstreept dat de kennis en ervaring op het gebied van verduurzaming van NGO's in de regel groter is dan die van het bedrijfsleven en dat het dus een uitdaging is om die kennis te delen met en over te dragen op de bedrijven.

Peter van Beek licht toe waarom veel importeurs niet in staat zijn het Accord on Building and Fire Safety in Bangladesh te ondertekenen. Huub van Dongen onderschrijft dat. Frans Evers

wijst erop dat zich in de wereld bepaalde veranderingen voordoen die inmiddels duidelijk zichtbaar zijn en niet te stuiten. Daarmee is de vraag relevant wat bedrijven kunnen doen, samen met andere stakeholders. Dat is ook wat alle partijen rondom de tafel bijeenbrengt.

5. Sectorconvenanten – toelichting op mededeling van het Ministerie van Buitenlandse Zaken

Jeanette Scherpenzeel licht de mededeling van het ministerie toe. De inhoud is gebaseerd op uitspraken van Minister Ploumen in de Tweede Kamer over de wens van het Kabinet om te komen tot mvo sectorconvenanten. Eind oktober is een opdracht verstrekt aan KPMG Sustainability om voor een groot aantal sectoren te analyseren welke mvo gerelateerde knelpunten zich in die sectoren voordoen. De rapportage daarover wordt medio 2014 verwacht. Vooruitlopend daarop kunnen al twee sectoren benoemd worden waarmee het Kabinet in ieder geval een mvo sectorconvenant wil sluiten. De textiel- en kledingsector is er daar een van.

Over vorm en inhoud van de beoogde mvo convenanten is veel nog niet bekend. Voor het ministerie staat al wel vast dat de mvo convenanten maatwerk per sector zullen zijn, gesloten zullen moeten worden tussen overheid, bedrijfsleven en ngo's en naar inhoud en betrokkenheid van stakeholders per convenant dus zullen verschillen. Op het moment van deze bijeenkomst voert het ministerie al wel verkennende gesprekken met het bedrijfsleven, maar nog niet met andere stakeholders. De minister wil graag begin 2014 een mvo convenant sluiten met de textiel- en kledingsector. Het Plan van Aanpak wordt gezien als de basis voor dat convenant.

Daarbij moet worden opgemerkt dat de stakeholderdialoog die in het kader van het Plan van Aanpak wordt gevoerd voor de overheid niet geldt als gelijkwaardig aan of vervanging van de onderhandelingen die over de inhoud van het convenant gevoerd zullen moeten worden. Het ministerie wil graag in januari 2014 met die onderhandelingen beginnen. Daarom zou Jeanette Scherpenzeel graag weten wie ze met name uit de kring van ngo's kan uitnodigen voor gesprekken over de mvo convenanten. Daarbij zal ook aan de orde moeten komen over welke onderwerpen de ngo's wel en over welke onderwerpen zij geen afspraken willen maken.

Tevens is de SER formeel gevraagd advies uit te brengen over de vraag hoe de overheid afspraken kan maken met bedrijfsleven en ngo's over internationaal mvo en over de vraag hoe die afspraken vervolgens het beste ingevuld kunnen worden. Het ministerie verwacht het advies in januari of februari van 2014.

Alexandra van Selm, secretaris van de commissie IMVO binnen de SER, licht de stand van zaken met betrekking tot de adviesaanvraag toe. In beeld wordt gebracht wat de ervaringen zijn met MJA convenanten, met Green Deals en -meer specifiek voor de textiel- en kledingsector- met het Accord on Building and Fire Safety in Bangladesh. Op basis van een analyse van die ervaringen zal de SER formuleren wat wel en wat niet van convenanten verwacht mag worden.

Stakeholders benadrukken dat het op voorhand niet logisch lijkt indien een convenant gesloten zou moeten worden voordat de SER en KPMG hun respectievelijke adviezen hebben uitgebracht. Op vragen van Stakeholders of het wel reëel is te verwachten dat al in begin 2014 een convenant gesloten kan worden tussen overheid, textiel- en kledingsector en ngo's antwoordt Kirsten Hommes dat begin 2014 ook binnen het ministerie een flexibel begrip is.

Petra Veeneman vraagt wat de achtergrond is van het idee van sectorconvenanten voor internationaal mvo. Jeanette Scherpenzeel geeft aan dat dat voortkomt uit de wens van de Minister om het Plan van Aanpak te concretiseren.

Jeanet Mensink vraagt of het ministerie het convenant ziet als concretisering van het Plan van Aanpak als zodanig, of meer als concretisering van wat in de werkgroepen uit het Plan van Aanpak moet gaan gebeuren.

Huib van Dongen benadrukt dat veel bedrijven de ervaring hebben dat het relatief eenvoudig is voor overheden om regels op te stellen, maar dat het borgen van naleving en opvolging daarvan een heel ander verhaal is. Vertaald naar internationaal mvo is zijn ervaring dat de situatie in veel derde landen, zoals Korea, Taiwan en China, de afgelopen decennia sterk is verbeterd maar dat dergelijke ontwikkelingen nu eenmaal tijd kosten. Hij bepleit dat wij in het Westen de mensen “daar” de tijd gunnen om te groeien. Daarnaast wijst hij erop dat het van belang is dat internationaal mvo in (minimaal) Europees verband wordt opgepakt. Ondernemers kunnen niets met 27 soortgelijke, maar onderling verschillende processen.

Frans Evers wijst erop dat Huib van Dongen al enkele punten heeft benoemd die een rol zouden kunnen spelen in de onderhandelingen over de inhoud van het convenant. Hij deelt zijn ervaring dat onderhandelingen tussen diverse stakeholders tot niets leiden indien vooraf niet goed is nagedacht over de vraag wat de “terms of reference” (hierna: TOR) zijn voor de onderhandelingen over de inhoud van het te sluiten convenant. Het gaat daarbij om vragen als: Wie zitten aan tafel? Waarover gaan de onderhandelingen en waarover niet? Hoeveel tijd nemen we voor het proces en wat zal daarbij de bijdrage zijn van elk van de actoren / stakeholders?

In dit verband verwijst hij naar een recent bij de SER gehouden bijeenkomst, waarin door een vertegenwoordiger van Oxfam Novib werd gesteld dat veel informatie die bij ngo's beschikbaar is over wat in productielanden feitelijk gebeurt de lokale overheid of de overheden van partnerlanden niet of nauwelijks bereikt. De bijdrage die ngo's dus bij uitstek kunnen leveren is het toegankelijk maken en delen van dergelijke informatie met overheden en met het bedrijfsleven.

Frans Evers nodigt de deelnemers uit om via een “creatieve hersenwaaier” na te denken over de TOR die opgesteld moet worden om succesvol te kunnen onderhandelen over een convenant. Jolande Sap benadrukt dat de deelnemers hier dus de kans krijgen om na te denken over wat men zelf kan inbrengen en wat men van anderen verwacht.

Er vormen zich vervolgens 6 groepen. Hun reacties op de vraag naar de TOR voor onderhandelingen over het te sluiten convenant kunnen als volgt worden weergegeven:

- Groep 1 Transparantie en het afdwingbaar maken van afspraken moeten centraal staan. Voor wat betreft het laatste betekent dat, dat het Plan van Aanpak in het convenant vertaald en geconcretiseerd moet worden naar wie wat doet in welke tijd en hoe dat zo vastgelegd en vorm gegeven kan worden dat nakoming van die afspraken ook afgedwongen kan worden.
- Groep 2 Transparantie betreft transparantie van het proces dat met het Plan van Aanpak gemoeid is. Die transparantie moet volledig zijn. Dat dient nadrukkelijk onderscheiden te worden van de door sommige Stakeholders bepleitte inzichtelijkheid in de keten (ketentransparantie). De visie van de branche organisaties op ketentransparantie is opgenomen in het Plan van Aanpak en dient als zodanig in het convenant te worden opgenomen.

In het convenant dient ook de bijdrage van de overheid helder te worden geformuleerd. De overheid dient er voor te zorgen dat internationaal mvo duidelijk en zichtbaar op de agenda van de Europese Unie komt te staan en ook integraal onderdeel van alle missies van de Nederlandse overheid wordt.

Daarnaast moeten de volgende elementen terugkomen in het convenant: de business case van internationaal mvo; het bevorderen van de aansluiting van bedrijven en het bevorderen van de wederzijdse erkenning van audits / auditsystemen.

- Groep 3 Convenant moet gaan over concretiseren Plan van Aanpak via de werkgroepen. Vereist snel aan de slag gaan in de werkgroepen. Het zou de overheid sieren indien zij dat mogelijk maakt door het verzoek om bijdrage van de branche organisaties te honoreren. Dat zal worden gezien als een vorm van commitment van de overheid aan het proces dat zij zelf is gestart. De ambitie van de werkgroepen moet zijn om nog voor de zomer van 2014 concreet te maken wie wat wanneer en hoe gaat doen en bijdragen. Dat vormt dan tegelijk de input voor het convenant.
- Groep 4 Naast input uit de werkgroepen bestaat ook behoefte aan een goede inleiding in het convenant over de richting waar alle partijen gezamenlijk heen willen, over 4 jaar, 8 jaar, ... Als voorbeeld kunnen wat dat betreft de MJA convenanten over verbetering van energie efficiency in de industrie gelden. In het convenant dienen ook afspraken gemaakt te worden over monitoring.
- Groep 5 De afspraken die in de werkgroepen gemaakt gaan worden moeten de basis vormen voor de afspraken in het convenant. De werkgroepen dienen samen gesteld te worden uit ngo's / maatschappelijke organisaties, uit bedrijven en uit overheid / overheden. Per werkgroep dienen doelstellingen voor 2020 te worden geformuleerd. Daaruit moeten de concrete bijdragen van de verschillende deelnemers worden afgeleid. Teneinde te bevorderen dat de geformuleerde doelstellingen ook daadwerkelijk gehaald worden moet de overheid overwegen het bedrijfsleven te faciliteren, bijvoorbeeld via het inzetten van fiscale instrumenten. De projecten die op een of andere manier in de werkgroepen gaan draaien moeten zichtbaar en meetbaar worden gemaakt. Ook die aspecten moeten in het convenant worden opgenomen.
- Groep 6
eisen In het convenant c.q. de convenanten moet het niet gaan om aanvullende of standaarden. Immers, "ex Ruggie" en "Ex OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen" is alles wat nodig is al aanwezig. Dus moet het in het convenant gaan over wat bedrijven en andere stakeholders kunnen of moeten doen in termen van implementatie. Verwacht kan worden dat de ngo's het in termen van implementatie van de OESO richtlijnen het makkelijkst hebben. In het convenant dienen duidelijke afspraken te worden gemaakt over de manier waarop wordt omgegaan met de spanning tussen "advocacy" versus "non-advocacy" gedrag van ngo's. De rol en bijdrage van de overheid dient nader te worden ingevuld. Genoemd worden in dat verband de volgende aandachtspunten: goed gedrag van bedrijven belonen is veel effectiever dan slecht gedrag straffen; de agendering internationaal mvo op EU niveau en focus op die landen waarin 80% van de voor de Nederlandse sector relevante productie plaatsvindt: China, Bangladesh, India en Turkije. Bijvoorbeeld in de vorm van MoU's met die landen.

Frans Evers bedankt alle aanwezigen voor hun creatieve inbreng en stelt vast dat er een grote mate van consensus onder de aanwezigen bestaat dat voor de invulling van het convenant de concretisering van doelstellingen en bijdragen die in de werkgroepen hoe dan ook zal plaatsvinden, leidend moet zijn. Hij zal aan zowel de minister als aan de SER op passende wijze signalen afgeven over het verloop van het proces en de discussies; dat concretisering van afspraken in de werkgroepen enige tijd zal vergen en dat die afspraken de basis zullen vormen voor de inhoud van het convenant. In dat verband zal hij ook aangeven dat de werkgroepen van start kunnen gaan zodra de minister de door de branche organisaties gevraagde bijdrage kan verstrekken.

Frans Evers stelt vast dat nog veel werk verricht moet worden om te kunnen komen tot de juiste TOR op basis waarvan onderhandelingen over de inhoud van het convenant gevoerd kunnen worden. Tevens is het van belang dat de werkgroepen zo spoedig mogelijk van start gaan. Daarom geeft hij de branche organisaties in overweging om de volgende Stakeholderdialoog niet pas op de eerder vastgestelde datum te laten plaatsvinden (1 april 2014), maar eerder, bijvoorbeeld rond eind januari. Het is makkelijker een geplande bijeenkomst te annuleren dan er op korte termijn een in te plannen. Jef Wintermans zegt toe daarvoor nog voor het einde van de week een datumbriefje rond te zullen laten gaan. **(actiepunt 2)**

2. Vaststelling verslag 2° en 3° stakeholderdialoog inclusief procesafspraken

Enkele Stakeholders maken bezwaren tegen het proces en de manier waarop de Stakeholderbijeenkomst wordt geleid. Zij hebben behoefte aan betere voorbereiding, duidelijkere agendering, waarbij bijvoorbeeld verschil wordt aangebracht in punten ter kennisneming, ter besluitvorming of ter gedachtewisseling en strakkere sturing tijdens de bijeenkomsten zelf. Ook zien zij graag een besluitenlijst bij de verslagen. Jef Wintermans geeft aan daar rekening mee te zullen houden. **(actiepunt 3)** Frans Evers geeft aan dat het zijn ervaring is dat gedetailleerde afspraken over en in processen de effectiviteit van het proces vaak niet ten goede komen. Besluitvorming van buiten de kring van bij het proces betrokken partijen hebben nu eenmaal invloed op het proces. Dat kun je naast je neer leggen, maar je kunt ook proberen er pro-actief mee om te gaan en zo sturing te houden over de richting van de ontwikkelingen. Hij geeft de deelnemers aan de stakeholderdialoog in overweging zo mogelijk altijd voor de laatste variant te kiezen.

Verslag 2° Stakeholderbijeenkomst

Het verslag van de 2° Stakeholderbijeenkomst wordt ongewijzigd vastgesteld. Naar aanleiding van het verslag wordt opgemerkt dat bij het plannen van de werkgroepbijeenkomsten maximaal rekening gehouden moet worden met wie er belangstelling hebben uitgesproken voor deelname aan de verschillende werkgroepen. Inzet moet zijn minimaliseren van dubbele reistijden en –kosten, door werkgroepbijeenkomsten aansluitend op elkaar op dezelfde dag te plannen indien personen aan beiden willen deelnemen. Jef Wintermans zegt toe daar maximaal rekening mee te zullen houden. **(actiepunt 4)**

Verslag 3° Stakeholderbijeenkomst

Het verslag van de 3° Stakeholderbijeenkomst wordt vastgesteld na toevoeging van de opmerkingen die door Marijn Peepercamp namens meerdere Stakeholders zijn ingediend. Die opmerkingen zijn verwoord in een e-mail, die als bijlage bij dit verslag is opgenomen. (zie bijlage 1)

Procesafspraken

Ten aanzien van de Procesafspraken (versie 2) worden de volgende opmerkingen gemaakt en / of wijzigingen doorgevoerd:

Verslag 4° bijeenkomst Stakeholderdialoog dd. 17 december 2013

- Para 4, besluitvorming in de werkgroepen: dit moet later worden geregeld. Frans Evers merkt op dat besluitvorming via stemming niet werkt en dat dus altijd naar consensus gestreefd moet worden
- Para 6.1, transparantie: SKC en LIW geven aan dat de tekst zoals in versie 2 opgenomen voor hen onvoldoende is. Jeroen van Dijken licht toe dat de transparantie die in deze paragraaf wordt bedoeld slaat op het proces en niet op de keteninzichtelijkheid die in bv moties van de Tweede Kamer worden bedoeld. Het antwoord op de vraag hoe keteninzichtelijkheid (verder) bevorderd kan worden moet wat de sector betreft komen uit de werkgroep Due Dilligence uit het Plan van Aanpak. Frans Evers merkt op dat de formulering die in versie 2 is opgenomen ook voor bedrijven hoogstwaarschijnlijk niet toereikend zal zijn. Hanneke op den Brouw stelt voor het woord “transparantie” in deze paragraaf te vervangen door het woord “openbaarheid”. Besloten wordt dat op dit punt nader wordt teruggekomen in de volgende Stakeholderdialoog (**actiepunt 5**)
- Para 7, omgang met media: besloten wordt aan de zin achter het tweede bullit point toe te voegen: “... maar behouden het recht zelfstandig uitingen in de media te doen”.

7. Afronding

Ter afsluiting geeft Frans Evers alle aanwezigen nog gelegenheid om vragen te stellen of opmerkingen te maken.

Marieke Weerdesteijn merkt op dat capaciteitsgebrek bij of van beoogde projectleiders de voortgang van het hele Plan van Aanpak in gevaar kan brengen. Vastgesteld wordt dat dit primair een punt van aandacht is voor de programmamanager, MVO Nederland casu quo Jolande Sap. (**actiepunt 6**)

Hanneke op den Brouw adviseert de brancheorganisaties en MVO Nederland contact op te nemen met het Ministerie van I&M om activiteiten onderling optimaal af te blijven stemmen. Jef Wintermans zegt toe dat dit zal gebeuren. (**actiepunt 7**)

Niets meer aan de orde zijnde sluit voorzitter Frans Evers de bijeenkomst om plm. 17.00 uur en nodigt hij de deelnemers uit voor een drankje.

Zeist, 16 januari 2014
Jef Wintermans